

Nr 444.

Av herr **Jacobson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 230, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.*

Under den tid mjölkregleringen varit gällande ha särskilda åtgärder beträffande Norrland vidtagits. Sålunda bestämdes år 1934 och 1935, att den mjölkavgift, som utgår för Norrlands utjämningsdistrikt, ej skall disponeras för pristillägg å exporterat smör — detta med anledning av att Norrland när det gäller smör- och ostproduktion är ett underskottsområde. Därefter har riksdagen beslutat ett extra tillägg för produktmjölken inom de tre norrländska utjämningsområdena, som utgår med 0.5 öre för mellersta Norrlands, 1.5 för Västerbottens och 2.5 för Norrbottens prisutjämningsdistrikt pr invägt kilogram produktmjölk. Dessutom har beviljats ett extra anslag till det norrländska jordbruket, att användas bl. a. till subvention, å 20 % vid byggande av slakterier i Norrland.

Det kan vid ytligt betraktande förefalla, som om det norrländska jordbruket genom dessa anordningar blivit särskilt gynnat, men åtskilligt kan dock andragas som bevis för att så ingalunda är fallet. Vid bedömande av jordbruksförhållandena i södra eller norra Sverige måste man taga i betraktande det läge vari det norrländska jordbruket befunnit sig, jämfört med södra Sveriges. Södra Sveriges jordbruk har under en tidrymd av $\frac{3}{4}$ sekel utvecklats från naturhushållning till modern produktion för framställning av saluprodukter, dels i form av brödsäd och fodersäd, dels betor och potatis för fabriksändamål. Båda dessa produktionsgrenar ha en skyddad marknad. Dessutom har kunnat utvecklas och uppärbetas en stor animalisk produktion med en gynnsam avsättning på världsmarknaden ända till senaste krisen. Under denna tid har jordbrukaren i södra Sverige kunnat använda en del av sina inkomster för ombyggnad av ekonomihus och bostadshus samt för att skaffa sig moderna maskiner, som möjliggjort en billig jordbruksdrift. Dessutom ha under tiden byggts mejerier och slakterier för uppsamling av produktionen och förarbetning av densamma och för ordnandet av en rationell avsättning av produkterna. Vidare ha grundförbättringar och torrläggning av den odlade jorden kunnat utföras.

Härvid har det allmänna under en lång följd av år bidragit med hjälp till avsevärda belopp.

Under hela denna tid har det norrländska jordbruket drivits som naturhushållning i mycket stor utsträckning. Det har i första hand gällt produktion för familjens behov, därjämte en ringa direktförsäljning av mjölk till samhällena samt produktion av hö till hästar, som användas för timmerkörningarna.

Nu har denna tid ganska hastigt upphört, dels därigenom att urskogen

börjar på att vara slut, och Norrlands skogshushållning måst övergå till att avverka endast i mån av tillväxt. Därtill kommer att biltrafiken berövat bonden största delen av inkomsten från skogskörslorna, därefter rationalisering av avverknings- och flottningsmetoderna samt fabriksdriften, vilket alltsammans åstadkommit den norrländska arbetslösheten. Under sådana förhållanden står den norrländske bonden inför uppgiften att hastigt kunna lägga om sin jordbruksdrift för att bli i stånd att föda sin familj och hålla sin levnadsstandard uppe; en uppgift, som den sydsvenske bonden kunnat utföra under ett halvt sekel under ömsom mycket goda konjunkturen.

Härvid saknar den norrländske bonden ännu i stor utsträckning framför allt *mejerier*, vilka givetvis äro nödvändiga för att kunna föra mjölkproduktionen ut i marknaden.

När man vet vilket oerhört tillskott till det svenska folkhushållet och det svenska välståndet, som kommit genom Norrlands skogar och gruvor, som kunnat tillgodogöras det svenska samhället endast med tillhjälp av den befolkning, som bott och bor i Norrland, borde ställningen vara klar, att om den norrländska befolkningen nu behöver en mera allsidig inriktning av näringslivet, och detta i första hand endast kan åstadkommas genom en modernisering av den norrländska jordbruksproduktionen och ordnandet av avsättningen av densamma, bör hela svenska folket hjälpa till med denna sak.

Härigenom kan det svenska samhället i någon mån återgälda till Norrland vad som mottagits under den gångna tiden.

Studera vi siffrorna från mjölkregleringen, finna vi, att trots de vidtagna åtgärderna till norrländska jordbrukets fördel ingenting av detta gäldats av södra Sveriges jordbrukare eller befolkning.

När det gäller smörexporten, visar statistiken för mejeriernas invägning år 1938, att produktmjölken från de tre norrländska prisutjämningsdistrikten endast utgör 8 % av produktmjölken i hela riket, när den mjölkkvantitet frånräknats, som åtgått för tillverkning av det under 1938 exporterade smöret. Således kan produktmjölken vid de norrländska mejerierna fördubblas, innan man kan tala om något överskott av ost och smör för Norrlands del, när man vet att befolkningen inom detta område utgör 16 % av hela rikets. När det gäller tilldelningen av margarinaccismedel och extra tilldelning för produktmjölken i Norrlands prisutjämningsdistrikt, ha för detta ändamål till de tre norrländska utjämningsdistrikten utdelats

för 1936	.....	kronor	675,000
» 1937	.....	»	1,625,000
» 1938	.....	»	2,957,000.

Om man antager, att margarinförbrukningen i Norrland är lika stor som i det övriga Sverige, ha under samma tid till mejerierna inom landet i dess helhet utdelats margarinaccismedel, inbetalta av befolkningen i de norrländska distrikten

för 1936	.....	kronor	2,008,000
» 1937	.....	»	2,853,000
» 1938	.....	»	3,922,000.

Detta utgör 3,531,000 kronor mer än vad som utdelats till de norrländska jordbrukarna i form av extra tilldelning på produktmjölken jämte den övriga tilldelningen av margarinaccisen.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 230, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område föreslås bland annat, att ett anslag på samma belopp som för innevarande budgetår eller 800,000 kronor måtte utgå för nästa budgetår ur jordbrukets prisregleringsfond till särskilda åtgärder för främjandet av jordbruket i Norrland. Viss del av detta anslag är avsett såsom bidrag för anläggande eller ombyggnad av andelsmejerier i lappmarken och därmed jämförliga trakter av landet. Dessa bidrag skulle i regel utgå med 20 procent av anläggningskostnaderna. Återstående belopp skulle täckas genom andelsteckning och lån.

Med överlämnande av en inom mejeriföretagen verkställd utredning ha Umeå mejeriaktiebolag och Skellefteåortens mejeriförening u. p. a. i skrivelse den 28 sistlidne februari hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till årets riksdag framlägga förslag till ordnande av mejerihanteringen inom Västerbottens läns lappmark och därmed jämförliga närgränsande områden. I skrivelsen framhölls, att ifrågakarande spörsmål ej blott vore en angelägenhet ur ren jordbrukssynpunkt utan att detsamma måhända måste tillmätas större betydelse ur social synpunkt.

Befolkningen inom lappmarken vore nämligen för sin utkomst under den närmaste framtiden, då skogsavverkningen efter uttag av den gamla skogen temporärt måste högst avsevärt nedgå, hänvisad till jordbruket såsom huvudsaklig förvärvskälla. I förenämnda hemställan hade förutsatts, att erforderliga medel för genomförande av förslaget skulle utgå i form av ett extra pristillägg å $\frac{1}{4}$ öre per kilogram invägd mejerimjolk inom länet under 10 år. Ett sådant bidrag till mejerirörelsens utbyggnad har beräknats motsvara cirka 50 % av kostnaderna.

I en skrivelse den 4 mars 1939 hade Västerbottens läns hushållningssällskap — under framhållande av att utskottet i ordnandet av lappmarkens mejerihantering såge den viktigaste förutsättningen för lappmarkens fortskridande utveckling under de närmaste åren — förklarat sig biträda den av omförmälda mejeriföretag gjorda framställningen.

Det är att beklaga att Kungl. Maj:t icke accepterat det förslag till ordnandet av lappmarkens mejerifråga, som kommit till uttryck i nyssnämnda framställning. De av Kungl. Maj:t föreslagna åtgärderna äro icke tillfyllest för ett rationellt ordnande av mejerihanteringen i lappmarken.

Den föreslagna bidragsprocenten för anläggande eller ombyggnad av andelsmejerier i lappmarken är allt för låg. En mycket avsevärd höjning av ifrågakarande bidragsprocent synes vara ofrånkomlig, därest en rationell lösning av frågan skall kunna genomföras.

Med anledning av vad jag sålunda anfört och under hänvisning till nödvändigheten av att Norrlands jordbrukare icke endast erhålla ett skäligt pris för sin produktion pr kilogram eller liter räknat, utan att den norrländska jordbruksproduktionen rationaliseras och utökas till en sådan volym, att dess inkomstsumma kan verksamt bidra till den norrländske jordbrukarens försörjning, och det härvid i första hand gäller att inom samtliga distrikt framförallt åstadkomma mejerier, där sådana ej förut finnas, så att försäljningen av jordbrukets viktigaste produkt — mjölken — kan tillfredsställande ordnas, får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att höja det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget å 800,000 kronor till stöd åt Norrlands jordbruk till 1,000,000 kronor, och att subvention för byggande av mejerier i de norrländska lappmarkerna jämte motsvarande inland måtte utgå med 50 % ur nämnda anslag.

Stockholm den 15 april 1939.

Uddo R. Jacobson.